Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 152. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го СЕРПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 10,1956. No. 152. VOL. LXIII

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ ПОВНУ ПЕРЕВІРКУ СВОГО ЗДОРОВ'Я ПЕРЕД ВИБОРАМИ

Президент Айзенгавер під час останньої пресової конференції

Вашингтон. — Президент Двайт Д. Айзенгавер заповів минулої середи, 8-го серпня, що він плянує ще одну основну перевірку свого здоров'я перед виборами в листопаді цього року. Відповідаючи в цій справі на запит під час пресової конференції, президент Айзенгавер рівночасно заявив, що в кожній хвилині, якщо б він сам відчував, що він фізично не надається на перебрання і виконування обов'язків президента країни на дальших чотири роки, він негайно поінформував би про це американський нарід. При цій нагоді Президент ще раз зайняв становище до кандидатури Ричарда Ніксона на віце-президента. Геролд Стассен, що видвигнув на цей другий в країні пост республіканську кандидатуру губернатора Гертера, вияснював свою акцію тим, що президент Айзенгавер, мовляв, висловив своє вдоволення з Ніксона та що він був би радий знову разом з ним кандидувати, але при цьому не сказав, що він волів би радше кандидатуру Ніксона, ніж будь-чию іншу. Стассен теж заявив, що він відступив би від своєї акції якщо б президент Айзенгавер того бажав. Відповідаючи на запит кореспондента в справі кандидатури Ніксона, Президент знову відповів дипломатично: „Якщо я в цій справі, про яку згадано (кандидатури Ніксона) та про моє здоров'я не висловився ясно, то я вже ніколи не потрапив би цього зробити і тому я не думаю знову обговорювати цю справу". Тим своїм твердженням президент Айзенгавер практично замкнув дискусію на ці теми, якщо йде про нього самого. Виникає питання, що сталося б, якщо б Президент, після повної перевірки здоров'я, вважав, що він не повинен кандидувати на другу каденцію. В цій справі вияснюється, що тоді Республіканська партія могла б евентуально скликати нову конвенцію, якщо на це ще був би час, або сам Крайовий Комітет міг би тоді найменувати якогось кандидата.

Суперечності в справі громадянських прав послабили позицію Стівенсона

Шикаго. — В колах Демократичної партії, яка тут робить останню підготову до конвенції наступного тижня, загально вважається, що Адлей Стівенсон своїм становищем в справі громадянських прав поважно зменшив свої вигляди на здобуття демократичної номінації в першому голосуванні. Справа громадянських прав є одною з найскладніших в партії, з уваги на різниці поглядів південних і північних демократів. Саме тепер радить над тією справою демократичний Резолюційний Комітет. Стівенсон на початку цього тижня виступив із заявою, що він є за „сильною плятформою" в громадянських правах, а опісля ще заявив, що він „недвозначно одобрює" рішення Найвищого Суду проти сеґреґації білих і кольорових дітей в публічних школах, що викликало гнів серед південних демократів. Деякі з їх лідерів негайно після того заявили, що вони не піддержуватимуть кандидатури Стівенсона. Це зменшило надії його прихильників здобути номінацію на кандидата вже в першому голосуванні на конвенції. Дебати і суперечності в справах громадянських прав продовжуються, а перебіг і вислід конвенції залежатиме у великій мірі від їх кінцевого оформлення у плятформі.

Скількість вбитих від вибуху динаміту в Колюмбії обраховують на 1,800 осіб

Калі. — Розміри катастрофи, спричиненої вибухом динаміту, транспортованого через місто Калі, багато більші, як про це подавали дотеперішні повідомлення. Неофіційно обраховують скількість вбитих на 1.800 осіб. Офіційно, згідно з вислідами дотеперішньої ратункової акції, число вбитих виносить 378 осіб і число поранених 945 осіб. Багато вбитих і поранених лежить ще під руїнами домів. Вибух динаміту зруйнував, як устійнено, коло 2.000 домів. Спричинені ним шкоди для торгівлі і промислу оцінюють на 40.000.000 долярів. Вибух залишив яму на 85 стіп глибоку і яких 200 стіп широку. Вибух стався в річницю бою під Бояка (1819 року), який був вирішним в боротьбі Еквадору за незалежність від Еспанії. Президент Рохас обвинувачує в спричиненні вибуху політичну опозицію.

В АМЕРИЦІ

● До ЗДА прибув кораблем „Квін Мері" Рендолф Черчил, син кол. британського прем'єра Вінстона Черчила і кореспондент британських часописів. Рендолф Черчил задумує взяти участь, як кореспондент британських газет, у крайових конвенціях Республіканської і Демократичної партій. Запитуваний журналістами про справу Суезу, він заявив, що британський уряд готується застосувати в цій справі збройну силу.

● 13-річний хлопець з Массапека, Лонґ Айленд, Н. Й., Деніс Брайоді вислав листа до єгипетського прем'єра Нассера, в якому запевнив його, що американці, зокрема він і його товариші ставляться прихильно до єгипетського народу і держави. У відповідь на свого листа хлопець одержав від Нассера запрошення — прибути на кошт єгипетської держави до Єгипту і бути разом з батьком гостем президента Нассера на протязі 10 днів.

● Колишній румунський король Михайло, який перебуває постійно у ЗДА, одержав від цивільної летунської адміністрації право виконувати службу торговельного летуна. Згадана адміністрація видала досі 724,638 ліцензій для торговельних летунів. З того числа на день першого січня ц. р. працювало активно 298.076 летунів.

СТВОРЕНО НОВИЙ ЕКЗАРХАТ У СТЕМФОРДІ З ПРЕОСВ. КИР АМВРОЗІЄМ СЕНИШИНОМ НА ЧОЛІ

Ватикан. — Апостольська Столиця подала до відома, що Папа Пій XII створив новий Апостольський Екзархат у Стемфорді, Конн., для вірних візантійських обрядів в Новій Англії і в стейті Ню Йорк. Ця територія належала досі до юрисдикції українського католицького екзархату у Филаделфії. Екзархом нової дієцізії призначив Папа Пій XII Преосв. Кир Амвроза Сенишина, дотеперішнього єпископа-помічника екзарха українців католиків у ЗДА архиєпископа Преосв. Кир Константина Богачевського. Водночас із цим Папа найменував о. Стефана Коціска, канцлера греко-католицького екзархату в Питсбурзі, титулярним єпископом Тевести і помічником екзарха питсбурзької дієцезії. Преосв. Кир Амвроз Сенишин, ЧСВВ, титулярний єпископ Майни, народжений 23 лютого 1903 року в Старому Самборі (Західня Україна), був висвячений на священика 23 серпня 1931 р., призначений єпископом 6 липня 1942 р. і консекрований Преосв. Кир Василем Такачом та Преосв. Кир Василем Ладикою 22-го жовтня 1942 року в Шикаґо. Подаючи це повідомлення за „Асошіейтед Пресс", „Ню Йорк Геральд Трибюн" інформує, що досі було тільки два екзархати для католиків візантійського обряду у ЗДА, один для українців з осередком у Филаделфії з архиєпископом, єпископом, 302 священиками, 169 парафіями і 323.565 вірними, а другий екзархат візантійського обряду для карпатських русинів, мадярів, хорватів і словаків з осідком в Питсбурґу із одним єпископом, 186 священиками, 190 парафіями і 317,621 вірними.

Гаммершилд конферуватиме з Доллесом

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд заповів свою нараду з державним секретарем Доллесом на найближчу п'ятницю 10 серпня ц. р. Очевидно, предметом розмови буде теперішня ситуація на Близькому і Середньому Сході, при чому на перше місце висунувся конфлікт за Суезький канал, з відсуненням на задній плян ізраїльсько-арабського конфлікту. Якщо Єгипет не признає важности постанов, що їх прийме Лондонська конференція 16 серпня ц. р. то він напевне звернеться до Об'єднаних Націй, зголосивши скаргу проти Англії і Франції. Під увагу, що всякі постанови Ради Безпеки, якщо не підуть по лінії Єгипту, підтримуваного СССР, стрінуться з „вето" совєтського представника, так, як це було в 1953 році з резолюцією, яка домагалася від Єгипту дозволити на свобідний рух ізраїльських кораблів Суезьким каналом. Хоча ізраїльські кола дали до пізнання, що вони є використають англо-єгипетського конфлікту, як нагоди для якоїсь власної протиарабської воєнної акції, проте — як твердять часописи — Ізраїль, страшенне заінтересований у свободі плавби Суезьким каналом, безумовно виступатиме проти Єгипту, хоч Англія не хоче лучити тепер цих двох справ. Все це має бути предметом розмови Гаммершилда з Доллесом.

Кампанію Стассена проти Ніксона сен. Смит пов'язує із справою Гісса

Трентон. — Сенатор Г. Александер Смит, виступаючи в Трентоні в радіовій програмі стації ВТТМ, заявив, що кампанію Стассена проти обрання віцепрезидентом Ніксона викликали і стоять за нею „підпільні сили", ворожо наставлені до Ніксона за його ролю в розкритті і засудженні Алджера Гісса. Цей „підпільний рух" — за словами Смита — існує і діє вже чотири роки. Цей рух не доконче мусіли викликати комуністи, але зовсім певно його інспірували ті, які були прихильниками Гісса і думають, що він не повинен був бути засуджений. Алджер Гісс, колишній високий урядовець державного департаменту, був — як відомо, — засуджений за передачу секретних урядових документів кур'єрові совєтської шпигунської організації. На думку сен. Смита, Стассен не ставиться ворожо до Ніксона, але він знає з деяких джерел, що кандидатура Ніксона на віце-президента може послабити республіканську виборчу листу. — Смит заявив вкінці, що республіканська партія не може зрезиґнувати з Ніксона, який як ніхто інший приготований до своєї ролі і який був не тільки добрим шефом штабу Айзенгаверового уряду, але й одним із найкращих амбасадорів Америки.

Досягнено порозуміння в справі нового контракту між робітниками й алюмінійовою індустрією

Ню Йорк. — Між спілкою Сталеварні Робітники Америки, яка репрезентує теж робітників алюмінійової індустрії, і керівництвом АЛКОА (Алюмінійової Компанії Америки) прийшло до порозуміння в справі підписання нового контракту, що закінчить уже восьмиденний страйк 18.000 робітників у фабриках цієї компанії. Після опублікування повідомлення про успішне закінчення переговорів, робітники цієї компанії вернуться до праці. Досягнено порозуміння на базі контракту, що його підписали вищезгадана спілка із керівництвами сталеварних компаній. Керівництво АЛКОА зобов'язалося дати робітникам вимагану ними підвишку заробітної платні у висоті 45.6 цента на годину. Сподіваються, що, після досягнення порозуміння між АЛКОА та спілкою сталеварних робітників, прийде теж порозуміння і між Рейнолдс Металс Компані та Міжнародною Спілкою Алюмінійових Робітників, до якої належать 10.000 робітників, що працюють у фабриках Рейнолдса. Згідно з новим контрактом робітники компанії АЛКОА одержать пересічну підвишку платні у висоті 11.8 цента у першому році, 10.7 цента у другому році і 9.7 цента у третьому році.

В СУБОТУ ВІДБУДЕТЬСЯ НА СОЮЗІВЦІ ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ В ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА

Союзівка, Керґонксон. — В найближчу суботу, 11-го серпня, напередодні 100-ліття з дня народження Івана Франка, що припадає в середу 15-го серпня, тут відбудеться ввечорі ювілейний концерт, в програмі якого візьмуть участь відомі наші співаки: оперовий співак-баритон Михайло Мінський та відома наша співачка-сопран Вероніка Цегельська. Обидвом акомпаньоватиме на фортепіяні п-ні Лідія Бульба. — Концерт почнеться о год. 8-ій ввечорі та включатиме ряд оригінальних або маловідомих композицій до слів Івана Франка.

Москва не хоче балканської федерації

Москва. — Болгарський „прем'єр" Антін Юков заявив у статті на сторінках „Правди", що федерація балканських держав тепер „не на часі". Юков висловився за „закріплюванням взаємного зрозуміння і миру" між балканськими державами, але проти „балканської чи будь-якої іншої" федерації, яка охоплювала б Болгарію. Це — мовляв — тільки західні часописи „з виразними злими цілями" заторкнули тепер знову цю справу, яка цілком неактуальна. Тим часом західня преса зауважує, що саме серед балканських народів віддавна жила ідея спільної федерації, прихильником якої заявив був себе Тіто і кол. болгарський прем'єр Димітров, який, проте, за наказом Москви, швидко відкликав був свої профедералістичні симпатії. Хоч хрущовська Москва замирилась з Тітом, проте вона, як і за часів Сталіна, вороже ставиться до федерації навіть комуністичних балканських держав, Болгарії, Юґославії, Румунії і Альбанії, бо такий новий державний твір мав би більшу силу і більшу певність себе у відношенні до Москви та був би податливіший на „тітоїзм", який завжди пахне Москві бунтарством. Поява тепер такої статті Юкова насуває думку — пише західня преса, — що в деяких болгарських і юґославських комуністичних колах заговорили знову про федерацію у зв'язку з переговорами між Беоґрадом і Москвою, та що Москві ті розмови знову не сподобалися.

Між ЗДА і Філіппінами йдуть переговори за бази

Маніля, Філіппіни. — У столиці Філіппін Манілі розпочалися американсько-філіппінські переговори щодо ревізії договору з 1947 року про американські бази на території Філіппін. Атмосферу для цих переговорів підготовив віцепрезидент Ніксон за свого недавнього перебування в Манілі, де він у великій промові ствердив суверенність філіппінського уряду над всією територією тієї країни, отже й тими місцями, де положені американські бази. Теперішні переговори мають на увазі узгіднення існування цих баз із потребами оборони і військовими плянуванням обох країн, зв'язаних військово-політичним союзом. — Далі, американські бази у Філіппінах мають взяти під увагу інтереси власників даних теренів, затруднювання місцевих робітників та користування місцевим виробництвом. Найважніша точка переговорів — це філіппінська юрисдикція у відношенні до всіх, що перебувають в отих базах, отже й над американськими військовиками, які, за доконані проступки на філіппінській території, були б відповідальні перед філіппінськими судами.

Велика катастрофа в копальні в Бельгії

Брюссель, Бельгія. — У копальні вугілля в містечку Марсінель в Бельгії, яке нараховує 23,000 мешканців, вибухла пожежа, яка заскочила 276 вуглекопів на глибині 2,200 до 3,500 стіп під землею. Причиною пожежі стало зударення викиненого з рейок візка з вугіллям з електричними проводами високої напруги. Тільки сімох робітників встигли видобутись на поверхню, коли тільки вибухла пожежа, але їхній стан здоров'я теж дуже критичний. Вінди перестали працювати, бо гаряч від пожежі перетопила електричні проводи. Вправді поруч із поборюванням пожежі йде помпування до шахт свіжого повітря, але є мала надія, щоб будь-хто з робітників під землею міг врятуватися. Більшість робітників — це італійці, але є між ними також місцеві бельгійці, греки і німці. На місце катастрофи приїхав бельгійський король Бодуен, прем'єр ван Акер й інші члени уряду. Вся Бельгія у великому схвилюванні. Існує острах, що пожежа в Марсінель може стати третьою найбільшою катастрофою в історії гірництва. У 1942 р. вибух в копальні в Гонкеіро в Манджурії спричинив смерть 1,549 осіб, а катастрофа в Кулієр у Франції в 1906 р. вбила 1,027 вуглекопів.

Відкрито нові родовища нафти на Україні

Газета „Правда України" з 25-го липня пише про розвиток нафтової промисловости Української ССР. Значні запаси нафти виявлено, — подає ця газета — в Полтавській області, де вже розпочато розроблення Сагайдацького родовища. Цими днями введено в експлюатацію фонтанний шиб з добовим нафтовидобутком 75 тонн. Потверджуються припущення дослідників про те, що в цьому районі є великі нафтові родовища. Відкрито два нових нафтових родовища в Кримській області. Дослідна експлюатація ствердила доцільність їх розроблення. Також виявлено нові запаси нафти на великих глибинах в околиці Борислава. Нафторозвідачі тресту „Украсхіднафторозвідка" за останні місяці відкрили родовища нафти в Полтавській і Харківській областях, а також т. зв. нафтові горизонти на нових розвідчих площах у східніх областях України.

Пастор д-р В. Т. Купчинський вернувся з поїздки по світі

Ню Йорк. — Минулої суботи, 4-го серпня, вернувся до свого дому і своїх обов'язків в Ню Йорку відомий український діяч і гуманітарист, пастор д-р Володимир Т. Купчинський, взявши участь в науковій експедиції „доброї волі" по світі. Експедиція була зорганізована приватним Т-вом і в ній взяли участь 23 особи, в тому 4 президенти університетів, 7 професорів університету, 8 проповідників та інші, в тому одна жінка. Експедиція ця відбувалася по такій трасі: Лондон, Атени, Істамбул, Анкара, Кипр, Каїро, Бейрут, Дамаск, Баґдад, довша поїздка по всій Палестині та зокрема відвідини усіх Святих Місць, опісля Рим, Віден, Берлін, Франкфурт і Париж. Пастор д-р В. Т. Купчинський привіз із цієї поїздки багатий писаний та ілюстрований матеріял і сподівається, що йому пощастить опублікувати його окремою книжкою. В своїй подорожі д-р Купчинський мав нагоду зустрічатись теж з українцями та оповідає хвилюючі сцени з такої зустрічі, головно у Святих Місцях.

● 21-річна Дроскулля Деметріядес, кипрська грекиня, з'явилась до англійської військової адміністрації на Кипрі з просьбою дозволити їй публічно виступити через радіо проти підпільної революційної організації її земляків. Учасники цієї організації застрелили її нареченого, місцевого поліцианта, та побили його матір, яка після того збожеволіла. Дроскулля назвала у своїй радіопромові кипрських підпільників убивниками, які принесли Кипрові тільки горе. Англійці, побоюючись за життя тієї дівчини, її і цілу її родину перевезли літаком до Англії.

● Юґославський уряд заборонив оприлюднювати Пастирський Лист Папи Пія XII, в якому Папа підбадьорював католиків поза залізною заслоною і закликав їх не піддаватися комуністичному теророві. Папа звернувся особливо проти творених комуністами т. зв. державних Церков.

ІДЕН УВАЖАЄ СУЕЗ СПРАВОЮ ЖИТТЯ І СМЕРТИ

ЗАПОВІДАЄ ГОТОВІСТЬ БОРОТИСЯ ЗА НЬОГО. — ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР СПОДІВАЄТЬСЯ МИРНОЇ ПОЛАГОДИ КОНФЛІКТУ, АЛЕ НЕ ВИКЛЮЧАЄ МОЖЛИВОСТИ ВІЙНИ.

Прем'єр Вел. Британії Антоні Іден

Лондон. — „Це справа життя і смерти для нас усіх" — заявив англійський прем'єр Антоні Іден у 20-хвилинній промові, яку він виголосив до англійського народу в середу 8 серпня ц. р. вечером через радіо і телевізійні сіті. Англійський прем'єр з притиском заявив, що — „наш спір не є з Єгиптом, ані тим менше з арабським світом, а тільки з полковником Нассером". Іден признав, що коли Нассер прийшов до влади в Єгипті, то англійський уряд не ставився до нього вороже, а навпаки, переговорював із ним і підписував договори. Однак Нассер — казав Іден - „повів ганебну пропаґандивну кампанію проти нашої країни. Він показав, що не є чоловіком, якому можна довіряти, що він дотримає умову". „Ми всі знаємо, як поводяться фашистські уряди і всі надто добре пам'ятаємо, яку шкоду можна зазнати від фашизму." Як на найбільшу небезпеку, Іден вказав на можливість, що Нассер може одного дня, без попередження і консультації, як це зробив із націоналізацією Суезької Компанії, замкнути Суезький канал. Іден заявив, що Англія хоче мирної полагоди конфлікту, але „тим часом забагато до рискування, щоб не забезпечитись. Це стосується рухів на суші, морі й у повітрі, про які ви чули в останніх днях. Мої приятелі, ми не шукаємо розв'язки силою, але можливо найширшого між народного порозуміння. Ось чому ми скликали цю конференцію. Мусимо зробити все, що помогло б цьому ділу. Але одно мушу заявити ясно. Не можемо погодитись, щоб акт грабунку, який загрожує життєвій екзистенції численних народів мав успіх". — За інформацією, проголошеною Іденом, вже 19 держав заявили свою готовість взяти участь в Лондонській конференції 16 ц. м. Не заявилися ще тільки СССР, Єгипет, Еспанія, Греція і Індонезія.

През. Айзенгавер висловив на своїй пресовій конференції в середу 8 серпня переконання, що з приводу Суезького каналу не буде війни і що „існує добра причина сподіватися переваги доброго розуму". Він зазначив, що бере верх „трохи тверезого думання" та що „шкода і руїна ніколи не є розв'язкою". Коли після того приявний на пресовій конференції англійський кореспондент запитав, чи Президент противиться вжиттю сили „серед усяких обставин", Президент випростувався і заявив: „Я цього не сказав. Я звертав на це увагу, щоб такого не сказати".

Згоду на участь Індії в Лондонській конференції проголосив Джавагарлал Неру у великій спеціяльній промові в цій справі. Він осудив приготування до війни, роблені Англією і Францією, та признав право Єгипту націоналізувати всі товариства і компанії, зачартеровані в Єгипті й діючі на єгипетській території та зацитував усі акти, які признають приналежність Суезького каналу до Єгипту, поруч із ствердженням інтернаціонального значення Суезького каналу. Проте водночас Неру признав, що форма проголошення націоналізаційного акту Нассером була „раптова" і що тому викликала таку „нагальну реакцію". Неру застерігся, що Індія не могла б узяти участи в Лондонській конференції, якщо вона не мала б там повної свободи рухів, але, мовляв, її запевнено, що взявши участь у Лондонській конференції ніхто з учасників не є зобов'язаний згори погодитись на будь-яку суґестію. Водночас Неру заявив, що він розуміє, що Єгипет „не може взяти участи в Лондонській конференції, не бувши раніше консультований у цій справі". З тієї заяви Неру всі коментатори стверджують, що Єгипет напевне участи в Лондонській конференції не візьме. Зате щодо становища СССР, то є суперечні інформації. Мовляв, Шепілов, запросивши до себе окремо англійського та окремо французького амбасадорів не відкинув запрошення. Одні газетні інформації говорять про відложення подорожі Нассера до Москви, інші, навпаки, твердять, що єгипетський президент Нассер демонстраційно замість до Лондону прибуде 16 серпня ц. р. до Москви, замешкає на Кремлі, та що у Москві буде проголошений совєтсько-єгипетський військово - політичний союз. Ця віска не знаходить потвердження. Офіційне становище Єгипту стане відоме в неділю на пресовій конференції, яку скликав Нассер. Речником Єгипту на Лондонській конференції має стати Індія, яку репрезентуватиме Крішна Менон.

В СВІТІ

● В Альжирі, на похороні 69-річного француза Франсуа Міра, заступника посадника містечка Арба, що його застрелив араб-терорист і сам утік, виникло протиарабське заворушення, під час якого здемольовано арабські крамниці й підприємства. Французький міністер для Альжиру Лякост виступив проти таких самосудів, бо вони, мовляв, можуть довести до громадянської війни.

● На міжнародному конґресі генетиків у Копенгазі, що відбувається з участю понад 400 учених, одноголосно прийнято резолюцію, яку зголосив проф. Герман Мюллер, лавреат нагороди Нобеля, з університету в Індіяні, — про велику небезпеку, яка загрожує людям від радіоактивного попелу й радіоактивних хвиль після вибуху атомових і водневих бомб. Вони, мовляв, не тільки загрожують безпосередньо людському життю, але й мають дальший фатальний вплив на людську плідність.

● У китайській провінції Чекіянґ, на південь від Шанґаю, 1,960 осіб згинуло і 1,200 поранено під час тайфуну в минулу суботу — подала офіційна комуно-китайська пресова аґенція. Тайфун перейшов над 76 містами тієї провінції і знищив 38,000 домів. Населення центральних китайських провінцій Гопеґ і Гонан розпучливо намагається охоронити поля від повені рік, спричиненої тайфуном.

● У Ляйпціґу, де східньо-німецькі комуністи відбувають „ляйпціґські торги" для нав'язання торговельних взаємин із чужими країнами та Західньою Німеччиною, комуністична управа міста скинула пам'ятник Сталіна. Сталося це в зв'язку з перебудовою зруйнованого під час війни будинку міського оперового театру.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАПРЯМНІ ДЛЯ ОБИДВОХ ПАРТІЙ

Це цілком природньо, що в гарячці й метушні передвиборчої кампанії, в змаганні за місце в Білому Домі і за контролю в Капітолі, не все сказане і написане є правдиве й доречне. Кожна партія в такій кампанії намагається перебільшено підкреслювати свої заслуги та успіхи і зменшувати свої невдачі, з одного боку, і зменшувати заслуги та підкреслювати невдачі опозиційної партії, з другого. Це, без сумніву, має і свої позитивні наслідки, бо саме в передвиборчій кампанії, наче в кривому дзеркалі, можна виразніше бачити додатні й від'ємні сторінки політики країни та робити відповідні висновки на майбутнє. Саме цій свободі слова і думки, навіть з перебільшуванням чи поменшуванням позитивів і неґативів, ця країна у великій мірі завдячує свій незрівнянний в світі розвиток, свій проґрес і свою могутність, свою незрівнянну вільну систему.

Все ж таки в теперішніх обставинах Америка і американський нарід мусять мати на увазі не тільки свій власний, але й великий міжнародній комплекс. Це диктує провідне становище Америки в світі та її відповідальність. Саме це мусіла мати на увазі Редакція нюйоркського „Геральд Трибюн", друкуючи на першій сторінці у виданні з 8-го серпня свої рекомендації відносно передвиборчої кампанії. Правда, ці рекомендації скеровані до Республіканської партії, яку цей щоденник традиційно піддержує, але вони однаково добре відносяться й до Демократичної та до всіх інших партій, як і поодиноких громадян.

Загальні думки-принципи цих рекомендацій коротко такі:

Живемо в новій добі, з величезними можливостями і величезними загрозами. Це накладає на Америку і американський нарід велику відповідальність. Виборча кампанія дає багато добрих можливостей використати виборчу нагоду для добра країни, для збільшення її престижу та її значення в світі, або навпаки, — для зменшення престижу та втрати не одного здобутку, досягненого великими зусиллями. Тому газета рекомендує у виборчій кампанії стосувати відповідну погамованість, щоб обмежуватись до фактів, щоб розглядати не тільки свої позитиви і неґативи іншої партії, але й не відмовляти добрих прикмет контрагентові та не закривати очей на власні недомагання. Кампанія повинна вестись не тільки для того, щоб виграти вибори, але й для того, щоб поінформувати та переконати американський нарід, як і інші народи, що „З'єдинені Держави цілком свідомі своєї відповідальности і рішені її виконати".

Це — загальні рекомендації щодо характеру виборчої кампанії. Рівночасно часопис наводить чотири головні засоби, що ними Америка може переконати свій власний та інші народи в тому, що вона може і готова вив'язатись із своєї відповідальности. Це: 1. ЗДА вдержуватимуть такі військові устаткування, які вможливлять їм виконати їхні міжнародні зобов'язання, себто матимуть досить війська та досить зброї і продовжуватимуть оборонний розвиток так, щоб відстрашити Совєтський Союз від агресії, щоб запевнити своїм союзникам успішну допомогу на випадок „льокальних" агресій та у вдержанні міжнародного ладу. Безпека, а не бюджет повинні бути на першому місці; 2. ЗДА розвиватимуть далі свою політику економічної допомоги вільним країнам, уможливлюючи їм зберегти свою незалежність без потреби вибору між Кремлем і хаосом; 3. „ЗДА, в повній симпатії до принципу самовизначення народів, піддержуватимуть інтереси тих народів, які рішені бути вільними. Рівночасно ЗДА респектуватимуть законні інтереси націй, якщо матимуть свідомість, що вони намагаються розв'язати колоніяльні проблеми"; і вкінці 4. „ЗДА, віддані справі миру — але ніколи за всяку ціну — і свідомі деструктивної сили ядрової зброї, продовжуватимуть переговори для багатодержавного роззброєння, базованого на ефектовній контролі і перевірці".

Як згадано, „Геральд Трибюн" дає ці рекомендації для Республіканської партії, але вони не менше актуальні для всіх, як у порадах щодо форми виборчої кампанії, так і в принципах щодо американської політики. Проте, ці принципи, зокрема, коли мова про їх третю точку — самовизначення народів та підтримку для тих, що „рішені бути вільними", варто б поширити й уточнити, треба цю точку сконфронтувати з офіціяльно і приватно практикованими безглуздими засадами непередрішенства, бо саме це могло б надати американській закордонній політиці потрібного їй динамізму й ініціятиви. Вважаємо, що саме активна американська визвольна політика, оперта на дуже актуальній засаді „мир через визволення", була б одним з найбільш переконливих доказів того, що ЗДА направду свідомі своєї відповідальности і що вони готові, вміють і можуть ту відповідальність виконати. Це було б також чи не найкращим використанням тієї великої нагоди, яку дає Америці „нова доба".

АДМІРАЛ РАДФОРД І ЙОГО ПЛЯНИ

Голова шефів об'єднаних штабів в ЗДА, адмірал Артур В. Радфорд, належить тепер — за твердженням найкраще поінформаваних вашингтонських журналістів — до найвпливовіших одиниць в З'єдинених Державах не тільки силою свого становища, але й тому, що 1) його суто військові пляни тісно зазублюються з усією закордонною політикою держави і матимуть величезні реальні наслідки також у внутрішньому житті країни і 2) він має за собою підтримку Президента та цілого гурту впливових людей. Останні пляни адмірала Радфорда, хоч офіційно не проголошені, є тепер в центрі уваги американського і закордонного політичного світу. Свідомі того, що голосна дискусія над ними могла б викривити взагалі всю передвиборчу кампанію і загострити атмосферу в країні, сам адмірал Радфорд, як і през. Айзенгавер та всі інші шефи об'єднаних штабів погодились, покищо, на час виборів, не актуалізувати цієї справи. Але це справа тільки тижнів, коли вона стане руба.

У чому ж полягає цей плян? Наземна армія ЗДА мала б бути зредукована впродовж найближчих трьох років з 1,030.000 вояків до 580.000, себто на 450.000 вояків, морська фльота — з 860.000 до 660.000, себто на 200.000 люда, зате летунство — з 910.000 тільки до 820.000, отже на 90.000 осіб. Загалом збройні сили ЗДА були б зредуковані до 1960 року з 2,800.000 до 2,060.000 себто на 740.000 вояків, моряків і летунів, але головно коштом піхоти і допоміжних наземних частин. Вихідною точкою цього пляну є теза, що майбутня війна буде короткою, надзвичайно жорстокою щодо висоти людських жертв і вестиметься переважно ядровою зброєю, з повітря і в повітрі: летунством і далекосяжними торпедами. Тому ж, що постійне вдосконалювання ядрової і торпедної зброї, лучення тих двох родів зброї (переношення ядрових вибухових матеріялів далекосяжними торпедами) і продукція її коштує страшні суми, фінанси держави не дозволяють одночасно розбудовувати нову зброю і вдержувати коштовну велику озброєну людську силу. Американська армія має бути переорганізована на менші розмірами, але рухомі одиниці, що їх легко було б перекидати, головно летунським транспортом. Тому ж, що майбутня війна все одно буде вирішуватись на позаамериканських територіях, потрібну масу наземного війська мають дати американські союзники. Коли ж ані німці, ані тим більше японці не кваплятья з ставленням на ноги плянованих армій, оглядаючись на свою економіку та на внутрішньополітичні перешкоди (опозиція німецьких і японських соціялістів і пацифістів), навіть Англія редукує свої збройні сили з бюджетових мотивів, а Франція з головою пірнула у війну в Північній Африці і 400.000 війська перекинула з Европи до Альжиру, — ЗДА не можуть виснажуватись в обличчі такої байдужности чи легкодушности. Це справа не тільки принципу, але й практичних міркувань: за плянуванням НАТО для оборони Західньої Европи проти большевицького наступу треба щонайменше тричі стільки дивізій, що їх тепер має Захід. Тому теперішні американські війська в Европі виставлені на поважну небезпеку в разі несподіваної атаки СССР. До того ж — приявність американських військ в заморських територіях (Англія, Ісляндія, Німеччина, Японія) не спричиняється до затіснення приязни з тими народами, бо навіть малі льокальні інциденти вояків з місцевим населенням служать як джерело демагогії проти Америки. З усіх цих причин плян адмірала Радфорда бере під увагу ступневе відтягання американських військ з Европи й Японії. Головне командування далекосхідніми військами перенесено вже з Японії на Гаваї, а командування військами в Південній Кореї перенесено з Японії до Південної Кореї. Заалярмований цими вістками західньо-німецький канцлер Аденауер прислав був до Пентагону голову новоствореної західньонімецької Військової Ради генерала Гойзінгера, який переконував американські військові чинники про конечність зберігання поважної кількости американських військ в Европі, але дістав тільки половинчасту відповідь, що, мовляв, не буде ніяких змін без попереднього узгіднення плянів в НАТО. Насправді, цей, тільки найгрубшими штрихами з'ясований плян, таки наближається до концепції „периферійної стратегії" чи стратегії „фортеці Америки": Европу можна боронити в Европі тільки тоді, коли вона сама схоче боронити себе.

Сам 60-річний адмірал Артур Радфорд так само, „контроверсійна особа", як і його найновіший, гостро різними чинниками оспорюваний, військовий плян. Коли у 1947 році ген. Д. Д. Айзенгавер був шефом штабу Армії і, саме йшов спір за об'єднання штабів збройних сил ЗДА під одним головою, між ним, Айзенгавером, і тодішнім заступником шефа морських операцій адм. Радфордом, була така дисгармонія, що Айзенгавер погрожував не прийти на засідання, коли Німіц, шеф морських операцій явиться туди разом із Радфордом. Коли два роки пізніше, у 1949 році, почався спір між морською фльотою та летунством щодо доцільности розбудови далекосяжного летунства і замовлювання бомбардувальників Б-36, які можуть перевозити атомові бомби, — адмірал Радфорд виступив проти базування стратегічних плянів на атомовій зброї. Він назвав неморальною і з військового погляду нездоровою концепцію війни, в якій вирішну ролю грала б зброя масового винищування людей. Проте, він залишився вірний концепції тісної співпраці між морською фльотою і летунством. Сам моряк і летун ще від 1920 року (покінчив морську академію в Аннаполіс, хоч хотів іти до Вест Пойнту) він діждався перемоги цієї своєї давньої концепції, коли в другій світовій війні величезну ролю відіграли літаконосці, як плаваючі летовища, у війні проти японців на Тихому океані. Тому адмірал Радфорд був головним речником оспорюваної конечности будови дальших шести супер літаконосців, коштом 200,000.000 дол. за кожний корабель. Але згодом він цілком змінив свій погляд на ролю ядрової зброї, а тим самим і головну ролю в загальних збройних силах почав приписувати саме летунству. Поменшування ним значення наземних військ викликало було вже гострий спротив попереднього шефа штабу армії, генерала Метью Риджвея. Теперішній шеф штабу армії ген. Мексвелл Тейлор є, мовляв, багато „гладший" і поступовіший у поглядах на еволюцію стратегії у зв'язку з поступом нових винаходів в ділянці зброєння, і тому його співпраця з шефами морських операцій, морського корпусу, шефом штабу летунства і головою об'єднаних шефів штабів — краща. Але й він, читаємо не потверджені, але й не заперечені вістки, — заклав свій протест проти останнього пляну адмірала Радфорда.

Величезні зміни, які прийшли б у зв'язку з цими плянами у закордонній політиці, мали б відповідник і у внутрішній ситуації. Адже це не дрібниця, коли до 1960 року, крім „природного приросту" (три річники абсольвентів середніх та високих шкіл), на ринку праці опиняться ще 750.000 молоді з військових рядів. Прихильники пляну Радфорда пояснюють, що зріст продукції взагалі і збільшення варстатів праці у зв'язку з дальшим добробутом країни проковтне всі ці сили.

Сила цього пляну в тому, що за ним, імовірно, є през. Айзенгавер, який покликав адмірала Радфорда на його становище зараз після голосної подорожі восени 1952 р. на Корею. Айзенгавер спротивився був пізнішій пораді Радфорда перевести морську бльокаду Китаю та морську й летунську інтервенцію в Індо-Китаї, але погоджується з ним, що треба було перевести плян МекАртура — збомбардування Манджурії і перекинення військ Чіянг Кай-шека на китайський суходіл. І разом із секретарем оборони Вилсоном, секретарем скарбу Джорджем Гомфрі, віце-президентом Ніксоном і всіми колишніми звеличниками Тефта — підтримує адмірала Радфорда, чудово зорієнтованого в політично-стратегічній ситуації світу. Ось чому він і його пляни — такі поважні і реальні.

Любомир О. Ортинський

АВСТРІЯ З ВІКНА АВТА

Зальцбурґ — Леобен, серпень 1956 р.

Перед шлягбавмом, що стоїть між німецьким Фрайлясінґом і австрійським Зальцбурґом, витягнувся, як звичайно в туристичному сезоні, довгий вуж авт, повільно просуваючись вперед через лінію, що в офіційній термінології зветься кордоном.

Між полагодженням пашпортових і девізових формальностей залишилось мені ще кілька вільних хвилин, щоб майнути думкою в минуле і розвинути стрічку спогадів, зв'язаних з переходом цього кордону.

Отже, під час другої світової війни проїжджав я не раз через цю лінію, навіть не знаючи, де вона до 1938 р. проходила. В липні 1945 р., коли вона знову була актуальна, мої і товаришів пашпортові формальності при переїзді кордону полагоджувала тодішня наша обслуга — військова охорона транспорту воєннополонених. Тоді формальності були дуже малі, майже ніякі, і зводились до того, що переїжджаючи річку, конвоюючий „Джі-Ай" сплюнув в Зальцах і сконстатував: „Now we are in Germany".

В 1948-му і аж до 1950-го року допомагала при переході розмежування двох різних „суверенітетів" якась посвідка т. зв. малого граничного руху, і щойно тепер їду вперше на справжню візу. До речі, дістати її не було так легко, бо літнього віку і не дуже милої „поведенції" фройляйн в австрійському консуляті чогось перестрашилась моєї журналістичної професії, а виказка кореспондента „Свободи" асоціювала в неї велику політику, небезпечну, а може й революційну. Але врешті прийшла і на мене черга перед шлягбавмом — „біт'шен — данк'шен" — і ми в Австрії.

Місто над Зальцахом привітало мене рядом новопобудованих, зле обтинкованих касарень своєї периферії і мертвими вікнами т. зв. Леґенерказерне, колишнього ДП-табору і еміграційного центру, через який, неначе крізь чистилище перед американським чи іншим заокеанським небом, перейшли тисячі українських еміґрантів, між ними немало хто і з шановних читачів. Їм буде цікаво довідатись, що велика, триповерхова будова коло мосту стоїть порожня і чекає на своє властиве, професійне призначення — знову стати касарнею для австрійської армії.

З місця, з якого колись Гумбольдт, оглядаючи місто, зарахував його, попри Неаполь і Царгород, до трьох найкращих, перевіряю слушність його твердження і сам не знаю, чи було воно цілком вірне. Бо, наприклад, красвид Лиманського озера коло Монтре, об'єктивно беручи, мусів би дістати більше пунктів в конкурсі краси. Але при чому тут об'єктивні критерії? Мабуть в той час, коли великий німець давав свій осуд, він бачив Зальцбурґ саме таким чудовим. Може якісь переживання в и і д е алізували йому цей вирізок міста?

Дещо вище від згаданого гумбольдівського місця обсервації розсілась на Менхсберґу простора тераса каварні Вінклера, в 1945 р. ще бідного судетського втікача, що, крім життя і білизни, не врятував нічого більше зі своїх празьких мастків. Одруження з дочкою тодішнього бурґомістра і немало сприту допомогли йому стати скоро власником найбільшого льокалю міста, і сьогодні називає він своїми власними багато люксусових заль і великий сад-терасу.

З її перспективи Зальцбурґ виглядає мені сьогодні на

(Закінчення на стор. 3-ій)

УКРАЇНЦІ ПІД „НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНИМ" ГНІТОМ

Недавні повідомлення про те, що в „народно-демократичній" Польщі, керованій польськими комуністами під наглядом Москви, існує чисельна українська меншина, яка починає організуватися, засновуючи свої товариства і домагаючись своїх власних українських шкіл, — звернули увагу на мало, а то й цілком не усвідомлюваний на Заході факт, в умовах якого політичного й культурного поневолення і гніту перебувають національні меншини теж у „визволених" совєтами „народно - д е м о кратичних" країнах.

Здавалося б, що хто-як-хто, але, наприклад, українці, які становлять б а г а томільйоновий нарід, що користується в СССР буцімто державною „незалежністю" у накиненій їм Москвою у формі „Української Соціялістичної Совєтської Республіки", повинні мати відповідні до значення й ваги цієї „республіки" права та привілеї в сусідній „братній" Польщі. Тим часом умовини, в яких перебувають українці в Польщі, свідчать красномовно не тільки про те, що поляки ставляться до справи існування української меншини в своїй державі, як до проблеми, яка не існує, але й про те, чим є насправді „незалежність" і „повноправність" таких совєтських фікцій, як її „національні" республіки. Тож ні одна справді незалежна й суверенна держава не дозволила б на таке поневолення своїх земляків у сумежній країні, як дозволяє на це Польщі у відношенні до українців буцімто самостійний „уряд Української ССР".

Як виявилося на з'їзді лемківських студентів, що відбувся 19 жовтня м. р. у Вроцлаві, українські лемки були позбавлені за всі роки свого примусового перебування у Польщі не тільки можливости мати свої школи, але й навіть права організувати свої хори та драматичні гуртки. До того мусіли вони весь час зазнавати „н е п р и л и чного ставлення" (як це висловлено на з'їзді) збоку не тільки польського громадянства, але й урядових чинників. Крім того, на організаційному з'їзді представників українського населення з терену „людової Польщі", що відбувся в днях 16-18 червня ц. р. у Варшаві, виявилося, що українська меншість у Польщі упосліджена не тільки культурно, але й економічно, бо вона не мала й не має ніякої допомоги уряду в загосподарьовуванні на нових місцях поселення.

Ще яскравіше виявили факт поневолення цієї національної меншини в Польщі статистичні дані, офіційно оголошені недавно польським „народно - д е м ократичним" урядом. З цих даних виходить, що в Польщі живе 150.000 українців, і що цих 150 тисяч людей не мають ні одної своєї школи. Діється це в той час, коли 65.000 ліквідованих і переслідуваних цілком явно німців у Польщі мають все ж таки аж 133 школи, і 50.000 теж не надто долюблюваних жидів користуються 9 школами. Вже самі ці цифри свідчать про те, на якому дні, в якому упослідженому становищі опинилися українці під владою польських комуністів.

Такий просто безприкладний стан поневолення почали собі поляки усвідомлювати щойно тепер, по майже десяти роках безоглядних намагань засимілювати українську меншину і звести її взагалі з обличчя землі. Українці перебували увесь той час під постійною поліційною контролею в умовах всіх можливих обмежень, доводжуваних іноколи навіть до заборони вживати рідну мову.

До існування такого стану призналися востаннє навіть польські комуністи в своєму офіційному органі „Трибуна Люду", друкуючи напередодні з'їзду українських представників у Варшаві, дня 16 червня статтю п. н. „Справа, що вимагає розв'язки":

„Доля цього розпорошеного населення лишилася в руках місцевої влади, що в деяких воєвідствах (Ольштинському, Гданському, Щецінському і Ряшівському) розв'язала справу української меншости дуже просто. Оголосила, що цю меншість проковтнула польська більшість, значить, вона засимілювалася і перестала існувати... В інших воєвідствах українців так скоро не „засимілювали", але цієї проблеми також не розв'язано у відповідний спосіб. І то під кожним оглядом — господарським, політичним і культурним".

„В господарській ділянці говорять про це хоч би такі факти. На 10.462 українських господарства в Ольштинськім воєвідстві, ще тепер понад 3.000 господарств вимагають капітального ремонту, а 850 взагалі не надаються до користування. Крім того є села, де досьогодні по кілька родин живе в одній хаті. Багато селянських родин (по 6-10 осіб) примушені жити в одній кімнаті. Місцева влада не приділяла фондів і будівельних матеріялів на ремонт або побудову нових мешкань...".

„Під культурним оглядом стан справ був алярмуючий. Самий факт, що ще донедавна (оскільки відомо, то ще й досі — прим. Ред.) не було на території Польщі ні одної школи, ні одної години навчання української мови, ні одного гуртка мистецької самодіяльности, не говорячи вже про якесь товариство чи видання — дає про це дуже докладне уявлення".

„Внаслідок такого стану, поважна частина української людности не призналася до своєї національности і приховувала її, щоб не наражатися на шикани і дискримінацію місцевих кациків", — кінчає „Трибуна Люду", намагаючись скинути відповідальність з комуністичної гори на польські адміністраційні низи.

Признаючись до власної екстермінаційної п о л і т и к и, комуно-польські керівні чинники роблять спробу „направити" свої „помилки" і дати українській меншині деякі полегші. Але ці спроби обмежуються на ділі тільки обіцянками та заявами, бо й досі українці в Польщі нічого конкретного не добилися. Натомість є всі підстави думати, що, дозволяючи українцям в Польщі організуватися і виявляти себе, польські комуністи водночас обмірковують шляхи й способи ліквідації цієї меншини. Не останню ролю в цих плянах відіграє думка про переселення „непевного" українського елементу з допомогою Москви на Схід — до Казахстану. Як виходить з деяких повідомлень, переселювання українців з Польщі до СССР вже почалося.

ПРОЙДУТЬ РОКИ

Пройдуть роки — на дорозі дні
І згадки, — як порох на дорозі.
Той, хто раз згасив свої вогні,
Запалити знову їх не в змозі.

Буде жалко золотавих днів,
Юнь — як привид,
[як туман над морем,
И тільки часом —
[блиск у далині
І минувшина — за сині гори.

І ніщо не допоможе, ні,
Навіть руки стиснуті у тузі:
Не вернути золотавих днів,
Коли осінь зажовтіє в лузі.

ОЛ. СОРОКА

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(50)

Кость Кисілевський

НАУКОВІ ПРАЦІ ІВАНА ФРАНКА

Як відомо, Франко присвятив цій гігантичній постаті свою поему, в якій змалював душевний конфлікт між особистим найвищим щастям і загальним добром свого народу. Ця тематика, розроблювана Франком в науці та в поезі, виправдує згадану вже думку О. Колесси, що в досліджуванні його особовости не можна відривати поета від науковця.

Хоч як приманювали цю особовість постаті й конфлікти сильних людей, та проте він віддавався рівночасно глибокому й повільному дослідженню мандрівних мотивів, що лучать нашу літературу старої доби з Візантією, Сходом, особливо Арабією й Вірменією. Впродовж віденських студій та опісля він опрацював міґрацію мотиву аскези в дисертації п. з. „Варлаам і Иоасаф, старохристиянсько-духовний роман і його літературна історія". Ця докторська праця дала йому змогу виявити точність у дослідженні джерел і редакцій, що опісля пригодилася йому в студіях величезних матеріялів і в черпанні з незбагнутих, невідомих ще нікому джерел.

На вступі він доказує, що сучасний роман має свої первопочини в грецькій літературі. Середньовічні духовні повісті, житія, апокрифи візантійського та східнього походження доповняли й поширювали первинні мотиви роману і переносили їх на Захід і Русь.

Перший французький історик роману Гюе, що жив у XVII віці, виявив його джерело на Сході. Буддизм, маніхейство, перський дуалізм, ґностицизм, апокрифи — то форманти його міґрації. Власне цій міґрації Франко присвячує найбільше місця в дисертації. Зміст роману „Варлаам і Иоасаф" — простий. Цар Індії Авенір переслідує християн. А проте, царський достойник, Варлаам, що є християнином, не боїться вести з царем філософічні розмови з християнською релігією й етикою. У царському домі приходить на світ Иоасаф, якому астролог пророкує, що прийме Христову віру. Батько окружає його чуйною опікою та відокремлює його юність від зовнішнього світу. Та проте Иоасаф підпадає випадково під вплив Варлаама, стає християнином, а по смерті батька запроваджує християнство в своїй країні і сам віддається аскезі на пустині. Це — життєпис Сідарти Будди, перероблений тут у християнському дусі. В романі є притча про однорога, що виразно вказує на сусту життя і потребу аскези. Друга притча про соловія має виховний зміст.

В дальших розділах автор досліджує різні редакції роману від 1612 р., між ними й українські. В тому році португалець Дієґо де Коуто видвигнув думку про його ідеологічний зв'язок із Сходом. Дальші праці Бартелемі про життя Будди і відкриття Лябуле, Бенфея, Макса Міллера, Кірпічнікова, Весоловського та ін. підтвердили цей здогад. Науковці стали досліджувати мандрівку орієнтального вже мотиву про аскезу. Франко порівняв різні версії, що походили з Візантії, Арабії, Вірменії (М. Марра) і Сирії. На основі цього дійшов до висновку, що у Варлаамовій притчі про однорога міститься брагманська концепція аскетизму.

Ця дисертація викликає подив для велетенської і муравлиної праці та уточненої арґументації, подаваної на тлі багатого матеріялу, та для переконливих заключень; то один з найглибших Франкових творів, найбільший вклад у нашу літературу, духово зв'язану з Візантією та Сходом.

Продовжуючи свою дослідницьку працю, Франко зацікавився „ложними оповіданнями" та їх мандрівними мотивами. Після кількалітніх дослідів почав видавати у „Пам'ятках українсько-руської літератури" при Комісії Археографічній НТШ у Львові „Апокріфи і леґенди з українських рукописів", в п'яти томах з 4 передмовами. У вступі до першого тому (66 сторінок) називає 1798 рік видання „Енеїди" Котляревського проломовим, бо розпочинає нову добу національну. „Справді, від часу Котляревського наше письменство приймає характер новочасної літератури, стає чимраз ближче до реального життя, чимраз відповідніше до його потреб. І мовою, і способом вислову наближається чимраз більше до живого народу, обхоплює всі його верстви, входить чимраз глибше в душу народну, двигає думку, підіймає ідеали, збільшує засоби духової сили для боротьби за ті ідеали. Та проте ми не повинні забувати, що й перед Котляревським у нас було письменство і були писателі, було духове життя, були люди, що сяк чи так вибігали думкою поза тісний круг буденних, матеріяльних інтересів, сяк чи так шукали якихсь ідеалів і доріг для їх осягнення. Певна річ, письменські проби тих людей були скромні, мало в них творчої сили, мало оригінальности."

АМЕРИКАНСЬКА МОЛОДЬ

Тепер дуже багато говорять про американську молодь, особливо т. зв. „підлітків". Сміливо можна сказати, що більшість з них є ніщо інше, як здорові, щасливі, енергійні діти з глибокими інтересами і широкими запотребуваннями. Але один з двадцятьох з них становить виняток. Саме через те, що так багато говориться саме про цю маленьку групу, у декого складається враження, що ціле молоде американське покоління належить до категорії „малолітніх злочинців".

Статистика показує, що число дітей у віці до 18 років зросло у ЗДА до 54.5 мільйона, при чому близько 20 мільйонів з них становлять підлітки. Від часу другої світової війни число дітей зросло на 13 мільйонів, рекордове число за останніх 45 років.

Вісімнадцять відсотків всіх дітей від шістьох до вісімнадцяти років живуть у не зовсім нормальних умовинах. Одні живуть тільки з батьком, без матері, інші тільки з матір'ю. Деякі живуть зовсім з чужими людьми, а деякі з родичами. Смерть батьків, розводи і т. п., звичайно, спричиняються до створення ненормальних умовин життя для дітей.

І все ж таки, не зважаючи на це, ми переконуємось, що тільки п'ять відсотків наших дітей можна віднести до категорії „зіпсованих". Дев'ятдесят п'ять відсотків з них — нормальні, добре розвинені діти.

Але й ті п'ять відсотків дітей, що їх ми вважаємо за „зіпсованих", становлять серйозну проблему. Ми цього не можемо заперечити. Наші школи розуміють ситуацію, і багато з них роблять заходи, організуючи комісії охорони дітей по школах і розробляючи широкі програми позашкільної праці з дітьми, щоб зайняти їх вільний час від науки.

Церкви також активно працюють, намагаючись розв'язати проблему, поглиблюючи духове життя молоді, запроваджуючи спеціяльні богослуження для молоді, заохочуючи молодь до громадської праці і т. п.

Законодавчі чинники вивчають також ці проблеми з метою запровадити ефектовніші закони для боротьби з дитячою злочинністю, удосконалити дитячі суди і допомогти громадам розбудувати більше клінік для умовохворих і більше спеціяльних шкіл.

Ціла країна намагається допомогти маленькій групі молоді, яка цієї допомоги потребує. Але ми не можемо обминути мовчанкою і не висловити слова похвали для 19 мільйонів американської молоді, яка може ставити приклад для інших націй.

Придивіться до хлопців і дівчат у вашому місті. Багато з них допомагають батькам тим, що постачають вам вашу щоденну газету, не зважаючи на погоду чи непогоду. Якщо ви маєте малих дітей, напевне ви маєте якусь молоду дівчину, якій ви довіряєте своїх дітей під час вашої відсутності, т. зв. „бейбі сіттер".

Або ось подивіться на наших типових підлітків в американській родині. Вони, звичайно, допомагають в хатній праці, миють посуд, доглядають молодих братів і сестер, вони працюють в саду, чистять пішоходи від снігу, годують тварин і т. д.

Після науки вони, звичайно, розважаються, граючи в різні спортові гри. Узимку вони ковзаються на місцевому ставку, а влітку плавають по озерах або басейнах для плавання. Неділями та святами вони, одягнені по-святковому, ідуть до церкви.

Часом по місцевих часописах вони можуть зустріти признання їх праці, але й без того ми мусимо визнати, що американська молодь у цілому є працьовита та ініціятивна.

Візьмім для прикладу групу з 25 хлопців і дівчат по п'ятнадцять - шістнадцять років, які працювали по шість годин щодня на будівництві гайскулу для своєї громади. Або 16-20-літніх членів жидівської юнацької організації, які відбудували після пожежі громадський центр в одному з повітів Пенсилвенії. Або молодь з організації Квейкрів, яка допомогла організувати табір для 560 калмиків у Лейквуд, Ню Джерзі.

Про цю працю для громадського добра американської молоді зібрано багато матеріялів у оправленій в шкіру книзі, подарованій Президентові З'єдинених Держав американськими бойскавтами. Там говориться про тисячі проєктів, що їх виконали 95,000 скавтських груп нашої країни в галузі консервації земель і водних ресурсів, лісівництва, рибальства та мисливства. Дівчата-скавтки також виконали широку програму громадської праці.

Юнацькі організації різних типів брали і беруть участь в „служінні ближньому", від збирання крови, спонзорованого Національною Радою Католицької Молоді, до допомогової праці по шпиталях для Червоного Хреста.

Наша молодь допомагає старим у всьому вдома, в школі, в спорті, в громаді і для цілої нашої країни. Такої молоді більшість. Це наші сусіди і їхнє життя є типове для американських хлопців і дівчат.

(Загальна Рада)

МОНТЕРЕЙСЬКА ХРОНІКА

Перші випускники українського відділу ВШМ

Як подає „Монтерей Пенинсула Гералд" за 1-го серпня, серед багатьох випускників Військової Школи Мов були також перші випускники українського відділу, що був відкритий рік тому. Випускники добре опанували українську мову. 70% із них мають оцінки „добре" й „відмінно". Один студент одержав почесну грамоту за винятковї успіхи.

Прийшовши до ВШМ без найменшого поняття про українську мову, студенти за один рік наполегливої праці опанували нашу мову так, що практично можуть виконувати ролю перекладачів.

Викладачами української мови працюють пп. Бор. Александровський, Василь Гришко, д-р Яр Славутич, Семен Старів і Микола Степаненко.

Друга виставка українського мистецтва

Перша виставка українського народного мистецтва в Монтереї відбулася в квітні ц. р. Вона тривала лише один день. Але вістка про чарівні українські вишивки облетіла все місто. Тепер місцева міська бібліотека звернулася до українців із проханням улаштувати виставку на довший час.

30-го липня й відкрито таку виставку в Монтерей Сіті Лайбрері. Там виставлено вишиті блюзки й чоловічі сорочки, рушники, подушки, серветки, козацьку шапку, різьблені хрести, гуцульські касетки, дзбанки, вжиткову кераміку в українському стилі, дев'ять добірних писанок, вишита крайка для плахти тощо. Виставку урядила п. Віра Славутич, виставивши більшість експонатів. По кілька речей принесли також пп. Галина Гришко, Ніна Коропей і Галина Александровська. З книжок виставлено „Юкрейніен Артс", останні числа „Юкрейніен Квортерлі", „Юкрейніен Бюлетін" та найновіші видання: „Ди Мюз ін Прізон" Яра Славутича і „Експіріенс віт Рашія" Василя Гришка. Серед книжок вмонтовано мапу України та повний список англомовних видань про Україну з адресою книгарні „Свободи".

Виставку можна оглядати кожного дня до 1-го вересня ц. р.

Українські пісні в американському радіо

Заходами д-ра Яра Славутича Монтерейська радіостанція з нагоди виставки народного мистецтва буде протягом місяця серпня передавати кілька разів українські народні пісні. В репертуарі пісень є — „Закувала та сива зозуля", „Ой, дівчино, шумить гай", „Щедрик", „Коломийка", „Марш Україна" та ін.

Зразкова українська бібліотека

Військова Школа Мов може гордитися українською бібліотекою. Під час відкриття українського відділу в дослідницькій бібліотеці було всього 7 книжок українською мовою — переклади творів Толстого, Горького, Чехова, Добролюбова. Тоді д-р Яр Славутич розпочав організацію українського відділу в дослідницькій бібліотеці. Дещо закупив штаб школи. Але того було замало. Незабаром було розіслано коло 100 листів до авторів і видавництв із проханням подарувати свої видання. Більшість відгукнулася надсилкою. Внаслідок тепер на полицях бібліотеки стоять до вжитку студентів і викладачів коло 500 добірних книжок, виданих на еміграції. Всі книжки оправлені, переважно в полотно, і внесені в каталог. Найбільшу заслугу в поповнюванні українського відділу дослідницької бібліотеки треба приписати Братству колишніх українських вояків у Торонті, нашим дивізійникам, що подарували бібліотеці книжок на загальну суму 1,500 долярів. Велика подяка належиться теж п. М. Б. Вігусові, що перевів збір книжок і переслав їх до Монтерею.

Потрібні англомовні книжки про Україну

Монтерей разом із сусідніми трьома містечками творить чудове місце для туристів. Тут, як правило, проводять свої вакації багато видатних американців. Кінотеатри бібліотеки та інші подібні установи скеровують свою увагу на задоволення культурних потреб саме цих туристів, що нерідко відвідують також міську бібліотеку. Досі в цій бібліотеці не було жадної англомовної книжки про Україну. В каталозі не було, звичайно, жадної згадки про нашу батьківщину. Щоб усунути цей недолік, д-р Яр Славутич розпочав організацію англомовного відділу книжок про Україну. Такий відділ уже відкрито кількома книжками, в т. ч. „Юкрейн енд ітс піпл" Мірчука, твори Шевченка в перекладі Меннінґа тощо. Бібліотека радо приймає подарунки — англомовні книжки. Вже появилося в каталозі й малознане тут ім'я нашої батьківщини. Звертаємося цією дорогою до всіх зацікавлених слати лише англомовні книжки (з написом „ґифт") на адресу Монтерейської міської бібліотеки:

Monterey City Library,
Pacific St., Monterey, Calif.

Увага, д-ре Сидоруке!

На Вас чекає праця. Лишайте подорож і негайно подайте свою постійну адресу до Монтерею. Просимо осіб, що зустрінуть д-ра І. Сидорука, повідомити його про це.

Монтерейський

АВСТРІЯ З ВІКНА АВТА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

60-річню даму, що до свого старомодного капелюха причепила кілька свіжих пер — нових будівель, що тут і там псують гармонію барокового міста своїм, пікасової школи модернізмом.

Назагал Зальцбурґ дуже мало розбудувався за останніх шість років, і нікуди йому рівнятись з розмахом відбудови німецьких міст. Інша справа, він майже не був знищений, так що можна тільки добудовувати, а не відбудовувати.

* * *

Крізь шиби бараків т. зв. гельбрунського табору, дерев'яні підвалини яких запалися в землю, можна побачити інший „Зальцбурґ". В тому, першому, на горі, паркують люксусові лімузини Европи і Заходу; там сидять знуджені добробутом і у вічній погоні за розривкою і екстраваґанцією педикюровані пані й манікюровані панове, чекаючи на вихиляси „файф о'клоку". Тут, в таборі попід напівзогнилими стінами теж паркують, але... не авта, а дерев'яні протези нещасні каліки залишенці, дивляться в безперспективну майбутність старці і жінки, що не лише не мають защо покрасити нігтів своїх ніг, але й подостатком молока для своїх дітей...! Тут — нужда! Тут потрясаюча безнадійність, в якій, як інформував мене урядовець ЗУАДК-у живе понад 600 українських душ. Їх направду не вільно забути нашій заокеанській еміґрації, їм першим з усіх европейських залишенців належиться допомога.

* * *

Через Ст. Гільґен, Бад Ішль, Бад Аусзе в'ється невигідна для широкого авта напівгірська серпентина, з якої можете спостерігати перлину австрійського красвиду — Ґезойзее. Тишу долини і гірських яруг тут ще дальше пронизує свист малої льокомотиви, не багато тут змінилось від того часу, коли до Бад Ішлю їздив на романс з панею Шрат найясніший Франц Йосиф. Незмінною залишилась краса природи, в землю потонули фундаменти будинків, назагал обсипається тинк. Колись до того замріяного австрійського „кот д'ажур" їздили вибранці родової і фінансової аристократії. Сьогодні його заливають масові кліснти з заводів Аахену, Туріна, Дуісбірґу чи Шикаґа. Тут є тепер „Массенбетріб", з якого живе вбога Австрія, що назагал є задоволена. Бо як каже старий обер в готелі Бовмань в Леобен: „Головне, що всі кімнати повні і є консумпція".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Річні виступи учнів Українських Проф. Музичних Курсів.

Виступи учнів Українських Професійних Музичних Курсів у Филаделфії, один учнів першого й другого року, другий — учнів від третього року науки, згромадили у великій залі Клюбу Горожан, як і попередніми разами, чимале число слухачів. Усі з зацікавленням слухали продукцій виступаючих, обсервуючи зроблені поступи учнів вже відомих з попередніх виступів, та стеживши за тими, що виступали вперше, новими, наймолодшими учнями. З приємністю можна було ствердити дуже поважний рівень усіх продукцій та справді „фахову" атмосферу виступів. Замітною була певність, з якою усі виступаючі грали чи співали та з якою вони поводились на сцені. Усе це свідчило про наполегливу працю учителів, про дбайливість й надзір керівництва школи над усіми подробицями виступів, та про працю усіх учнів і поступ, який вони постійно роблять.

З учнів двох перших років науки виступали: Йона Радченко, Марта і Олег Дражньовські, Славця Гарасим, Віра Крицька, Ганя Долинська, Люба Кузьма, Слава Павлічка, Христина Ганас, Віра Обущак, Мирослава Ющишин, Люба Козіль, Ваірка Даляитінов і Марія Ганас.

Усі вони вив'язались з свого завдання дуже добре, а на окрему згадку заслуговують: Славця Гарасим, Віра Крицька, Мирослав Ющишин, Марія Ганас та Марта і Олег Дражньовські, які навіть у ці маленькі початкуючі музичні точки внесли, крім точности, ще й крихітку вродженого таланту.

Серед старшої групи: Сема Даляитінов, Дзвінка Федьків, Оля і Марта Прохурські, Марта Перлович, Юрій і Зенон Антоняки, Славця Кічуга, Таня Вульба, Меляся Кравчук, Нюця Ющишин, Ірина Мельник, Орест Котельницький, Мирося і Дарія Новаківські, Орися Кушнір, Ксеня Федорів, Андрій Марк, Мирося Кляш, Галя Крицька, Мирося Олійник, Юрій і Богдан Гнатюки, Уляна Надраґа, Доріян Рудницький і Христя Ковшевич.

Найбільший успіх мали виступи: Олі і Марти Прохурських, Славці Кічуги, Тані Вульби, Мелясі Кравчук, Ксені Федорів, Андрія Марка, Миросі Олійник, Юрія і Богдана Гнатюків, Доріяна Рудницького і Христі Ковшевич.

Неменшим успіхом увінчалися й виступи учнів кляси співу — Олімпія Кучерява, Богдан Чаплинський, Ігор Петик, Оксана Вак - Войчук — з котрих перша, виступивши тільки по двох місяцях науки, здивувала своєю музикальністю й своїм милим, добрим голосовим матеріялом, а троє інших розвивається на справжніх співаків-солістів.

При кінці цього симпатичного вечора публіка щиро оплескувала директора Укр. Проф. Муз. Курсів д-ра Антона Рудницького й присутніх учителів — пп. Лідію Вульбу, Софію Горницьку (фортепіян) і Марію Сокіл (спів), дякуючи їм в цей спосіб за їх працю над розвитком рідної, української музичної культури, а вдячні учні й Батьківський Кружок вручили їм усім гарні коші й китиці квітів.

М. Лозинська

Ню Йорк, Н. Й.

Зустріч абсольвентів та студентів УГА-УТГІ.

В наступному 1957 р. сповниться 35 літ з дня заснування Української Господарської Академії і 25 літ з дня заснування (після ліквідації Академії) Українського Технічно - Господарського Інституту в Подєбрадах. Ініціятивна група впоряджає в днях 1-3 вересня 1956 в приміщеннях Українського Інституту в Ню Йорку (ріг 5-ої Евеню і 78 вул.) товариську зустріч абсольвентів та колишніх студентів УГА-УТГІ з метою виміни думками про достойне відзначення цих ювілейних дат. За інформаціями звертатися на адресу: P. Shoh, 136-19 Cherry Ave., Flushing 55, N. Y.

Рачестер, Н. Й.

Праця Відділу УЗХ

Молодий Відділ ч. 18, Українського Золотого Хреста в Рачестер докинув і свою цеголку до побільшення допомогової акції і до розбудови УЗХ Америки, який цього року відзначає своє 25-ліття.

Протягом 2-ох років УЗХ в Рачестері дав 18 самостійних і 6 спільних з іншими організаціями імпрез. Останніми були: дитяча вистава „Серед квітів", про яку була вже згадка п. В. К. в „Свободі" і 10-ти хвилинна радіопередача, присвячена пам'яті Голови СФУЖО бл. п. Олені Кисілевській в 40-вий день її похоронення. Програму перевела п. Люся Карабіневич, яка започаткувала також збірку на памятник (збірка продовжується).

З доручення Головної Управи УЗХ, переведено також збірку на хворих бувших політ. в'язнів, яка дала $19.

Даючи — між іншими — розвагові дитячі імпрези на місці, прибутком з них УЗХ удержував дитячі садочки в Німеччині.

За 2-літній період було в касі обороту $ 2,053.68.

На різні допомогові цілі, як церква, садочки, хворі, видавництва і т. д., видано готівкою $1,014.98 (крім пакетів). Може це і скромна сума, але хто працює в організаціях той знає, скільки праці-труду треба вложити, скільки днів і вечорів посвятити, а скільки неприємностей перебути, щоб зібрати понад тисячу долярів чистих грошей і передати на допомогові цілі.

УЗХ керується приповідкою: „Два рази дає, хто зараз дає". „Конта" в банку ми не маємо, але маємо „конто", записане в серцях українських дітей в таборах Німеччини, як свідчать про це численні листи з подяками від вчителів і Батьківських Комітетів, та численні знімочки з різних імпрез уладжуваних за матеріяльною допомогою УЗХ в Рачестер, а також численні листи інших громадян, які одержували нашу допомогу.

Міра Повх
секретар УЗХ

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ — „ЖИД І ЧАРІВНИК"

До „фахових" статтей у польській пресі на українські теми ми вже привикли і звичайно ніщо в ній нас уже не дивує. Але інколи трапляється такий якийсь шедевр, який викликує подив своєю оригінальністю. Ось в польській газеті „Америка-Ехо" в Толідо, Огайо, з 15 липня ц. р. надруковано довжелезну статтю „З історії України", з якої подаємо тут тільки один невеличкий уступ для характеристики цілости — щодо тону і змісту:

„... „Батько" Хмельницький теж із чарівницями вічно наражувався. Що більше, хоч він удавав польського шляхтича, то походженням був жидом; його батько Хаїм, перехрещений на Хмеля, прибув на Україну з Мазовша і для інтересу покинув юдаїзм, але не був вихрестом, був обрізаний. Правдивість цього стверджує факт, що коли Хмельницький прибув на Крим, жебраючи у хана військової допомоги, то він там перейшов на мусулманство і не мусів піддаватися обрізанню, бо вже був обрізаний, тільки в присутності хана, в мечеті відправив „намаз" і та формула поладнала його прийняття до ісляму. З народження жид, з практики православний, з професії чарівник, запеклий ворог жидів і поляків, великий оборонець православія і „пригнiченої меншини"..."

Подібних нісенітниць повно в отій на близько 600 рядків „геніяльній" статті Якогось Кароля Б. Мазура з Шеридану у стейті Вайомінг. Читаємо там, напр., що „половина запорожців була мохаммеданами", що „віра в Україні була тільки формою чи формулою, подібно, як чари і чарівниці", що „Запоріжжя давало навіть премію за анальфабетизм, бо штука читання була заборонена на Запоріжжі і тільки одному запорізькому писареві вільно було читати і писати", та що Іван Мазепа помагав Дорошеві ловити „руські дівчата" для турецьких беїв. Словом, ревеляції, якими п. Кароль Мазур дійсно б'є рекорди серед україножерних авторів польської преси в Америці.

Один з наших громадян, обурений прислав до Редакції „Свободи" вирізку тієї статті з просьбою „зареаґувати" на неї. Як тут реаґувати? Хіба ж можна по-людському реаґувати на те, як собака бреше?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В справі віршів

Останнім часом в „Свободі" часто друкуються віршики різних авторів. Це дуже добре! Не кожний має змогу передплачувати журнали, де здебільшого друкуються вірші та оповідання. Питання літературного смаку, це справа цілком індивідуальна. Іншому подобається „вірш, писаний на драбині", іншому приємно, що „від місяця пахне сіркою". Я не є аматор віршів - ребусів, яких вияснити не може навіть автор. Вірші, що друкуються в „Свободі", на мою думку, належать до справжньої поезії. Звичайно, між ними трапляються кращі й слабші. Хотілося б відмітити кілька віршів, що виділяються своєю лірично-емоціональною наснагою. До таких віршів належить симпатична поезія О. Маруніча „Якщо любиш..." („Свобода", ч. 133); „Не межею іди, не стежками — Заростають там швидко сліди... Иди до мене у гості шляхами, прямо в душу, у серце іди!" Прекрасно! Гарні також вірші: „Журавлі" — Л. Куліша, „Мій вінок" — Надії Приходько („Свобода", ч. 146-144). Творчість згаданих авторів з кожного погляду треба вітати.

Читаючи такі вірші, радієш, що „є ще порох в порохівницях" нашого молодого покоління! Не вмре поезія!

Теодор Сидоренко

Діють за хрущовським колгоспним статутом

Про те, як діють за „оновленим", хрущовським статутом колгоспу сільські верховоди, дещо довідуємось з кореспонденції Я. Тумаркіна в „Радянській Україні" з 27 липня. „Кілька днів тому, — читаємо в цій кореспонденції, — в селі Бортники, Фастівського району на Київщині, з розпорядження голови колгоспу на присадибних ділянках кількох колгоспів викошено частину посівів і відрізано по кілька соток гектарів городини. Скошену зелень згодовано в колгоспі свиням. Очолював цю операцію член правління колгоспу Л. Крижанівський. Для повноти картини додамо, що під час цих, так би мовити, „жнив" деяких потерпілих навіть не було вдома: вони працювали на колгоспних полях. З цього приводу Назаревич заявив: „Статут дає право зменшувати присадибні ділянки тим колгоспникам, які не беруть трудової участи в громадському господарстві або працюють несумлінно".

Кому ж це правління колгоспу врізало мізерні присадибні ділянки?

„. . . Більше як чверть віку, — пише кореспондент „РУ", — віддала колгоспові Наталя Сильвестрівна Кулицька. Її уже давно перейшло за сімдесятку, але вона продовжує в міру своїх сил працювати в колгоспі. Кулицька живе сама-одна, не має ні дітей, ні рідні. Пенсією економічно слабий колгосп ім. Ворошилова людей похилого віку покищо забезпечити не може. І саме в неї першої скосили посіви, відрізали 20 соток городу. Таке саме свавілля проявлено і щодо 73-річної Федори Парчевської та деяких інших. Назаревич затіяв масовий переділ присадибних ділянок, який зачепив понад 90 колгоспних дворів. При цьому більш як двом десяткам колгоспників присадибні ділянки безпідставно збільшено, іноді в два рази. Треба сказати, що в числі тих, кому щедро роздають присадибні землі, є люди, які не виробили в цьому році навіть мінімуму трудоднів. Не раз бували за останній місяць в колгоспі ім. Ворошилова секретарі районового комітету партії. Але увагу їх привертав лише стан колгоспних посівів . . ."

Незнищимий шкідник Великих Озер

Ось проблема для науковця чи взагалі специяліста від риби й рибальства: як звільнити Великі Озера від шкідника „сі лемпрі", морського вугра?

Той слизький, на дві стопи завдовжки, паразит буквально висмоктав життєносну кров з багатомільйонової рибної промисловости і загрожує цілковитим винищенням найкращої риби в світі: північно-американського озерного пструга.

Лемпрі — це дивоглядна порода морських тварин: це не зовсім риба і не справжній вугор. Живе він з того, що присотується до риби або людини, плаваючої в воді, та й висисає зі своєї жертви кров. Людина настільки сильна, що може відірвати лемпрі від свого тіла, але риба не має таких спроможностей.

Колись його не було в свіжих водах Великих Озер. Щойно з відчиненням суднопла вних шлюз між рікою Сен Лоренс, що вливається до Атлянтику, та Горішніми Великими Озерами — відкрився йому шлях з моря туди. Першого такого вугра зловили в озері Ірі 1921 р. Але продовж чергових 15-20 літ комерційні рибалки рідко коли виловлювали його в свої сіті. Тимчасом цей шкідник перенісся з теплих вод озера Ірі в холодніші — до озер Гюрон і Супіріор, і там розмножився до нечуваної кількости.

В рр. 1930-1939 в озері Гюрон наловлювано пересічно на рік понад п'ять мільйонів фунтів озерного пструга. У 1946 р. ця ловля зменшилася до 747,000 фунтів, а в 1953 р. зловлено всього 25 фунтів (двадцять п'ять!) — тобто стільки, що важить один добрий пструг.

Лемпрі згодом перекинувся в води озера Мишиґен і там навів таке знищення серед пстругів, що рибалки хоч-не-хоч мусіли зібрати свої сіті і перейти до інших озер в пошукуванні за рибою; в озері Мишиґен вже їм нічого було шукати. Першого лемпрі в озері Супіріор зловлено у 1946 р. За п'ять чи шість років з того часу пструги в тому озері були здесятковані тим шкідником. Рибні знавці обраховують, що пстругова промисловість на Великих Озерах занепаде цілковито приблизно у 1959 р.

Що ж зроблено досі у тому ділі? Від сорокових років почавши, американські, канадійські, а зокрема онтарійські, власті студіюють життя і розвиток лемпрі і пробують різними способами винищити його.

Лемпрі вилягаються в плитких потоках, що вливаються до озер; то ж розпочато спроби закладання електричних плотів впоперек таких потоків. Однак тих потоків є аж надто багато, а крім того в тому ділі зроблено небагато і запізно.

Якщо хтось не піддасть якоїсь спасенної думки, то лемпрі може перекинутися в інші солодкі води нашого континенту і винищити не тільки озерних пстругів, але й теж всяку іншу рибу. — („Канадійська Сцена").

ПЕРШИЙ БРИТІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ПРОХОДИТЬ ЧЕРЕЗ СУЕЗ

Після проголошення Нассером декрету про націоналізацію Суезького Каналу, першим британським кораблем, що переплив Суез, був британський пасажирський корабель „Гімалая", який віз 770 пасажирів з Австралії до Европи.

Ґендер — повітряна стація Атлянтику

Із 520,000 осіб, які відбули подорож понад Атлянтійським океаном у 1953 р., дві п'ятих подорожніх зупинилися на летунському майдані у Ґендер, Нюфаундленд. В більшості ці подорожні не знали, де вони знаходяться, коли прилетіли назад до Канади, так що канадійські летунські чинники мусіли помістити над інформаційною будкою напис „Канада". Більшість пасажирів вважала, що це летовище в Европі, або в З'єдинених Державах Америки.

Цей летунський майдан віддано до вжитку у 1936 р., як службовий пункт і стацію для поповнювання палива трансатлянтійським літакам. Востаннє виникли деякі суперечки на тему, чи доцільно є удержувати летовище в Ґендер, коли тепер нові типи літаків мають більшу швидкість і засяг лету.

Одначе летунської стації в Ґендер не зліквідують, а навпаки — в чергових п'яти роках канадійський уряд плянує видати 10 мільйонів долярів на розбудову цієї повітряної стації і на збудування містечка величиною на 1,000 домів.

З практики знаємо, що чим більше палива візьме літак на початку лету, тим менше зможе він взяти платного вантажу. Тому економічніше є, щоб великі транспортові літаки відбували перший етап своєї подорожі з меншим вантажем палива, ніж вони є спроможні взяти. Додаткова ґазоліна, завантажена у Ґендер, дозволить їм безпечно перелетіти океан — з більшою кількістю пасажирів, чи з більшим вантажем товару.

У 1953 р. число пасажирів, які відбули подорож понад Атлянтиком, уперше перевищило число корабельних пасажирів першої і другої кляси разом. Тепер пересічно 50 літаків приземлюється щодня на великому летовищі, що його збудовано в пустелі (215 миль на північний захід від Сент Джанс, столиці найновішої провінції Канади).

Число ресторанів і готелів у Ґендер було далеко невистачальне, отже, щоб усунути цю недостачу, канадійський уряд включить будову нових ресторанів і нічлігових квартир у суму 2,500,000 дол., призначених на уліпшення цієї повітряної стації, як частину п'ятирічного пляну розбудови Ґендер. — („Канадійська Сцена").

Короткі Вістки

● Нікіта Хрущов на довшій розмові з сенатором Алленом Ерліндером, демократом з Луізіяни, запевнив його, що „розвінчання Сталіна" не внесло в комуністичні країни ніякої кризи, а придумали кризу — за словами Хрущова — „вашинґтонські політики".

● Президент Айзенгавер підписав законопроєкт про скасування податку від оплат за переїзд поїздами й автобусами, які не перевищують 60 центів.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

Посмертні Згадки

Інж. БОГДАН Ю. ПІГУТ, член Б-ва св. Стефана, Відд. 221 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер ненадійною смертю 29-го липня 1956 р., у 26 році життя. Покійний був родом з Тернополя, Зах. Україна. Полишив в глибокім смутку батька Володимира, матір Марію і двох братів Зенона і Славомира. Похорон відбувся 4-го серпня з укр. греко-кат. церкви св. о. Миколая при участі Родини, Членів Відд. 221, Членів Пласту, Студентської Громади і Приятелів. Відпроваджено на вічний спочинок на цвинтар св. о. Миколая. — В. Н. П.!

Т. Шпікула, секр.

ВАСИЛЬ ҐУДЗІЙ, довголітній член 192 Відд. УНСоюзу в Геркімер, Н. Й., помер 17-го липня 1956 р. Покійний родився в селі Підгороді, пов. Рогатин. Полишив в смутку дружину Ірину, 2 синів і дочку (всі є членами УНСоюзу) і 2 внуки. Похований на українськім цвинтарі. — В. Н. П.!

М. Політило, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Б-во св. Стефана Відд. 221 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12 серпня, о год. 12:30 по пол., в Домі Відділів УНСоюзу при 841 N. Western Ave. Хто з членів ще не отримав дивіденди, просимо зголоситися. Члени, що залягають з вкладками просимо вирівняти, бо в противнім разі будемо змушені подати їх до суспенди. Вписуймо наших дітей, краянів приятелів в ряди нашого Відділу У. Н. Союзу Приведіть їх зі собою на збори. — Ф. Васильовський, предс.; І. Михальцевич, кас.; Т. Шпікула, секр.

ТАРЗАН, ч. 3716. Надходить інтервенція.

Поки Міло міг вдарити, Тарзан нахилився вперед і загнав свої щелепи в зап'ясток людини.

Із риком болю Міло відскочив і витягнув револьвер,

але шатро нагло завалило-ся, і великий самець — слон стояв над ним.